

5. september 2025

Utkast: Grunnavtale om forsterket Østre Agder-samarbeid

1. Deltakere i samarbeidet

Denne avtalen er inngått mellom kommunene Arendal, Froland, Gjerstad, Grimstad, Risør, Tvedestrand, Vegårshei og Åmli. Østre Agder er en funksjonell kommuneregion for samarbeid om regional samfunnsutvikling og tjenesteproduksjon. Avtalen inneholder bestemmelser om mål, hovedretning og sentrale prinsipper for videreutvikling av Østre Agder samarbeidet. Gjennom grunnavtalen opprettes ikke nye konkrete samarbeid eller ny organisasjonsmodell for Østre Agder-samarbeidet.

Avtalen trer i kraft når den er vedtatt i alle kommunestyrene, senest innen 31.12.2025

2. Begrunnelse for sterkere kommunesamarbeid

Utfordringene framover vil stille krav til et utvidet og mer forpliktende samarbeid i Østre Agderregionen for å sikre god og effektiv ressursbruk og likeverdige velferdstjenester til innbyggerne. Det forventes økt konkurranse om arbeidskraft og det er viktig at kommunene står sammen for å sikre rekruttering og utvikling av attraktive fagmiljøer. Utvidet samarbeid er også nødvendig for å styrke næringsutviklingen i Østre Agderregionen, herunder sikre at kommunene får tilgang til regionale og nasjonale virkemidler for innovasjon og fornyelse. Avtalen skal medvirke til samordna påvirkning av regionale og nasjonale myndigheter. Den videre forvaltningsutvikling vil stille store krav til god planlegging og gode systemer for saksbehandling og samhandling med den øvrige forvaltning.

3. Grunnstrukturer i det videre samarbeidet

- Østre Agder Interkommunale politiske råd utgjør et regionalpolitisk tyngdepunkt for samarbeid om samfunnsutvikling og tjenesteproduksjon på overordnet nivå.
- Tjenestesamarbeidet skal utvikles i fastere strukturer i hele Østre Agder.

4. Mål med Østre Agder-samarbeidet

Formålet med grunnavtalen er å fremme politisk påvirkning, og på den måten skape en positiv samfunnsutvikling og likeverdige velferdstjenester til innbyggerne. Kommunesamarbeidet skal bidra til forsvarlige tjenester og en offensiv innsats for å fremme næringsutvikling og en balansert befolkningsutvikling i alle de åtte kommunene. Målene med samarbeidet er som følger:

4.1 Mål for samfunnsutvikling

4.1.1 Befolkningsutvikling

Østre Agder skal ha en betydelig befolkningsvekst og ingen av de åtte kommunene skal oppleve nedgang i folketall.

4.1.2 Næringsutvikling

Muligheter for befolkningsvekst og ny næringsutvikling skal utnyttes i alle deler av Østre Agderregionen gjennom aktiv tilrettelegging og forsterket samarbeid med regionale og statlige virkemiddelaktører.

4.1.3 Integrasjon i felles bo- og arbeidsmarkedsområde

Samarbeidet skal styrke de kommunale fagmiljøene og gi bedre forutsetninger for rekruttering.

4.1.4 Samarbeid med nærliggende regioner, stat og fylkeskommune

Samarbeidet skal innebære en tettere og mer samordnet dialog mot nærliggende regioner, fylkeskommunen og statlige myndigheter om tjenesteutvikling og samfunnsutvikling.

4.2 Mål for tjenesteutvikling

4.2.1 Likeverdige tjenester

Innbyggerne og næringslivet skal oppleve et helhetlig tjenestetilbud med forsvarlig kvalitet og effektiv ressursbruk.

4.2.2 Effektiv ressursbruk

Kommunene skal utnytte muligheter for faglige og økonomiske stordriftsfordeler gjennom interkommunalt samarbeid. Helhetlig samarbeid i faste langsiktige strukturer skal tilstrebes. Det samlede kommunesamarbeid i Østre Agder skal organiseres og styres på en mest mulig helhetlig og samordnet måte.

4.2.3 Tilgjengelighet

Innbyggerne skal sikres tilgjengelighet til kommunale tjenester gjennom effektive digitale tjenester, og med kompetent fagpersonell.

4.3 Mål for demokratiutvikling

4.3.1 Påvirkningskraft

Østre Agder-samarbeidet skal bidra til samordning av regionalpolitiske strategier for samfunnsutvikling med sikte på større påvirkningskraft overfor offentlige og private aktører. Samarbeidet skal forsterke kommunens tilgang til virkemidler og støtte opp om interessante politiske roller.

4.3.2 Effektivisering

Samarbeidet skal over tid medføre kostnadseffektivisering og innsparing på områder hvor kommunene kan utnytte stordriftsfordeler uten uønsket sentralisering.

5. Hovedretning for Østre Agder-samarbeidet

5.1 Det interessepolitiske samarbeidet og det politiske eierskapet til felles Østre Agder strategier skal styrkes gjennom:

- Sterkere fokus på det regionalpolitiske samarbeidet med tydelige satsingsområder og mål.
Bedre samordning av kommunenes strategier, mål og virkemiddelbruk opp mot Regionplan Agder. Fylkeskommunen og andre utviklingsaktører inviteres til et formalisert avtalebasert samarbeid for å sikre en mer helhetlig bruk av virkemiddelapparatet.
- Utforme en regionvekstavtale for Østre Agder for å sikre sømløse tjenester, sammenhengende plansystem og god ressursbruk i den samlede forvaltning.
- Styrking av kommunenes plan- og utviklingskompetanse gjennom regionalt plan- og utviklingssamarbeid hvor fylkeskommunen og staten er tett påkoplet.
- Harmonisering og videreutvikling av tjenestesamarbeidet, ved å etablere mer robuste strukturer for å sikre mer gevinstrealisering.

5.2 Prioriterte satsingsområder i Østre Agder-samarbeidet skal defineres og revideres årlig. Det skal jobbes videre med sikte på utvidet samarbeid innenfor områder som samarbeidet prioriterer.

5.3 Kommunene ser det som ønskelig å prøve ut nye løsninger i samarbeid med fylkeskommunen, statsforvalteren og evt. nasjonale myndigheter, hvis det kan bidra til målene med et sterkere Østre Agder-samarbeid.

- Kommunene ønsker å ta økt ansvar for regional planlegging og samordning av virkemidler for tilretteleggende nærings- og samfunnsutvikling, herunder vurdere etablering av egen Regionplan Østre Agder som en planpilot for å prøve ut nye løsninger.
- Utprøving av nye samarbeidsløsninger kan også være aktuelt innenfor andre sårbare tjeneste- og kompetanseområder, som f.eks. helse- og sosialtjenestene, klima og miljø, landbruk, samt beredskap og samfunnssikkerhet.

6. Prinsipper for samarbeid

- 6.1 Østre Agder-samarbeidet skal innebære en merverdi for kommunene, sett i forhold til formålet og målene med samarbeidet.
- 6.2 Samarbeidet skal videreutvikles gjennom langsiktige avtaler i faste og avtalte konstellasjoner, som er tilpasset kommunenes muligheter for å utnytte lokale fortrinn. Hensynet til felles investeringer og langsiktig kompetanseoppbygging kan tilsi mindre bruk av kortsiktig kjøp og salg av tjenester innenfor kjerneområder i det interkommunale samarbeidet.
- 6.3 Samarbeidet skal underbygge god administrativ og politisk styring i regi av den enkelte kommune. Samarbeidet skal ivareta at innbyggerne sikres tilgjengelighet til kommunale tjenester gjennom effektive digitale tjenester, og med kompetent fagpersonell.
- 6.4 Desentralisert lokalisering av fagpersonell i alle de åtte kommunene skal vurderes på områder hvor nærhet til brukerne og/eller ledelsen i den enkelte kommune er avgjørende for god tjenestekvalitet.
- 6.5 Det skal tilstrebes en balansert fordeling av kommunale arbeidsplasser. Aktuelle vertskommuner må kunne sikre forsvarlige tjenester og avtalte leveranser i alle kommunene.
- 6.6 Samarbeidet skal utvikles stegvis i nær dialog med kommunenes ansatte og partssamarbeid. Samarbeidet er tillits- og avtalebasert, og innebærer at ingen kommune skal styrke seg på bekostning av de andre.
- 6.7 Kommunene forplikter seg til å se på fellesløsninger med hverandre, før det evt. inngås forpliktende avtaler med andre kommuner.
- 6.8 Det er ønskelig å harmonisere Østre Agder-samarbeidet i retning av flere felles løsninger for alle åtte kommunene. Det er viktig av hensyn til effektiv ressursbruk og minst mulig kostnader til løpende styring og koordinering av samarbeidet. Flere fellesløsninger vil også fremme kommunenes eksterne påvirkningskraft i det løpende reformarbeid.
- 6.9 Videreføring av samarbeid i andre konstellasjoner kan være formålstjenlig, f.eks. knyttet til godt innarbeidet nabosamarbeid eller i forbindelse med utprøving av nye løsninger.

7. Organisering av samarbeidet

Det interkommunale samarbeidet i Østre Agder skal organiseres med utgangspunkt i kommunelovens bestemmelser om interkommunalt samarbeid. Overgang til et mer samordnet styringssystem kan vurderes i lys av erfaringene og den videre oppfølging av denne grunnavtalen. Fremtidige endringer kan innebære en nærmere vurdering av etablert selskapsstruktur og overgang til kommunalt oppgavefellesskap der flere oppgaver samordnes under et felles styringssystem.

8. Avtalens varighet

Grunnavtalen trer i kraft fra den dato den er vedtatt av samtlige deltakende kommuner, og gjelder inntil den sies opp eller revideres.

Avtalen skal gjennomgås og vurderes minimum én gang i hver kommunestyreperiode, og ved behov for vesentlige endringer. Hver kommune kan fremme forslag om revisjon. Oppsigelse av avtalen må varsles skriftlig med minst 12 måneders varsel fra 1. januar påfølgende år.